

Vlaams
Parlement

ingediend op **1714** (2018-2019) – Nr. 2
14 januari 2019 (2018-2019)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Wouter Vanbesien en Karim Van Overmeire

over het voorstel van resolutie

van Tine Soens, Güler Turan en Joris Vandenbroucke

betreffende een wapenembargo tegen Saoedi-Arabië

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, Manuela Van Werde;

Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;

Rik Daems, Herman De Croo;

Tine Soens, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Elke Sleurs, Sabine Vermeulen;

Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taeldeman;

Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;

Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;

Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

1714 (2018-2019) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed behandelde op 8 januari 2019 het voorstel van resolutie betreffende een wapenembargo tegen Saoedi-Arabië.

1. Toelichting door Tine Soens, indiener

Tine Soens wijst erop dat er sinds het begin van de oorlog in Jemen, in 2015, al meer dan 85.000 kinderen van minder dan vijf jaar oud zijn omgekomen door honger of ziekte. 1,3 miljoen kinderen lijden daar momenteel extreme honger en meer dan 8 miljoen mensen worden bedreigd door hongersnood. Saoedi-Arabië draagt daarvoor de grootste verantwoordelijkheid. In oktober 2018 heeft dat land met de moord op journalist Jamal Khashoggi de al lange lijst van schendingen van de mensenrechten nog aangevuld. Almaar meer landen zetten de wapenexport naar Saoedi-Arabië dan ook officieel stop. Ook het Europees Parlement vraagt de lidstaten van de Europese Unie (EU) om geen wapens meer uit te voeren naar dat land. Een aantal landen is op die vraag ingegaan: Nederland, Duitsland, Finland, Noorwegen en Zweden, evenals Canada, verkopen geen wapens meer aan Saoedi-Arabië.

Vlaanderen staat echter niet in dat lijstje. Hoewel het decretaal mogelijk is om een formeel wapenembargo in te voeren, wordt van die mogelijkheid geen gebruikgemaakt. Er zijn nog altijd Vlaamse bedrijven die wapens en militair materieel willen uitvoeren naar Saoedi-Arabië, getuige een aanvraag, in juni 2018, voor het uitvoeren van militair duikmateriaal, bedoeld voor de Saoedische zeemacht. Bovendien is er niet altijd zicht op waar Vlaamse wapens en onderdelen uiteindelijk terechtkomen en zijn er een aantal gevallen bekend waarbij Vlaamse onderdelen in de verkeerde handen terechtkwamen. Zo zitten er bijvoorbeeld Vlaamse onderdelen in de gevechtsvliegtuigen waarmee Saoedi-Arabië Jemen bombardeert. Er zou een systematische wederuitvoerverbintenis kunnen worden gevraagd, waarbij telkens aan de Vlaamse overheid wordt gevraagd of Vlaamse wapens, militair materieel of onderdelen uitgevoerd mogen worden. In een aantal landen wordt dat systematisch gevraagd, maar ook dat gebeurt hier niet, dus Vlaamse wapens, materieel of onderdelen kunnen wel degelijk in Saoedische handen terechtkomen.

Op vragen hieromtrent, antwoordt de minister-president telkens dat Vlaanderen de facto geen wapens meer uitvoert naar Saoedi-Arabië. Volgens hem is een formeel wapenembargo een stap te ver omdat het onze economische belangen zou kunnen schaden. Nochtans heeft de N-VA, samen met haar toenmalige meerderheidspartners en met de oppositie, in het federale parlement voor een voorstel van resolutie gestemd waarin expliciet wordt gevraagd aan de gewesten om de wapenhandel naar Saoedi-Arabië stop te zetten. Het zou een belangrijk signaal zijn om vanuit Vlaanderen een formeel wapenembargo in te voeren, niet alleen om duidelijkheid te creëren voor de bedrijven die nog altijd wapens of militair materieel wensen uit te voeren, maar ook om druk uit te oefenen op andere Europese lidstaten die momenteel nog wapens exporteren naar Saoedi-Arabië. Om tot een Europees wapenembargo te komen, waarvoor alle partijen pleiten, moet misschien worden begonnen met zelf het goede voorbeeld te geven door een formeel wapenembargo in te voeren. De spreekster besluit dat zij dan ook hoopt dat het voorliggende voorstel van resolutie zal worden goedgekeurd.

2. Bespreking

Jan Van Esbroeck zegt dat hij kort kan zijn, want dit standpunt werd al bij herhaling vertolkt. Men kan uiteraard blijven insinueren en blijven proberen om de wereld te laten geloven dat Vlaanderen een crapuleuze regio is die wapens blijft uitvoeren naar Saoedi-Arabië. De waarheid is echter dat er de facto geen enkele vergunning wordt afgeleverd voor wapenexport naar dat land. De

minister-president heeft dat al talloze malen gesteld en ook zichzelf heeft dat intussen al tientallen malen gezegd. Aan duidelijkheid is er dan ook geen gebrek. De insinuaties getuigen eigenlijk van politieke slechte wil. Wie eerlijk is en voor een Vlaams embargo wil pleiten, moet consequent zijn en aan de eigen (potentiële) kiezers uitleggen dat voor een dergelijke symbolische daad duizenden jobs op de helling worden gezet in Vlaanderen. Daarmee zullen immers handelsrelaties worden verstoord en wat zal het uiteindelijke resultaat zijn?

Vlaanderen levert sowieso geen wapens aan Saoedi-Arabië, maar in Wallonië is dat wel het geval: de grootste klant van wapenfabrikant FN is Saoedi-Arabië. Een voorstel van resolutie zou dan ook nuttiger zijn aan de andere kant van de taalgrens, want daar worden effectief wapens geleverd. Er is maar één oplossing en dat is een embargo, minstens vanop het Europese niveau. Daar wordt aan gewerkt en daar heeft ook de minister-president zich voor ingezet: hij heeft de federale minister van Buitenlandse Zaken gevraagd om dat op alle Europese niveaus aan te kaarten en ervoor te zorgen dat er een Europese consensus komt rond een embargo. Hier een symbolische daad stellen is volstrekt zinloos. Zijn fractie zal dit voorstel van resolutie dan ook niet goedkeuren.

Wouter Vanbesien beaamt dat het debat al diverse malen is gevoerd en dat de argumenten gekend zijn. Het is echter niet omdat iets al uitgesproken is, dat het daarom minder relevant zou zijn. Hij neemt aan dat iedereen het erover eens is dat het Saoedische regime geen enkele steun verdient en dat er afdoende redenen zijn om geen wapens te leveren aan dat regime. Het is correct dat de minister-president zich al bij herhaling heeft geëngageerd om geen exportvergunningen voor wapens uit te reiken, maar er wordt al te geringschattend gedaan over het belang van een wapenembargo. Dat is inderdaad van symbolisch belang, maar symbolische politiek is in de internationale verhoudingen zeer belangrijk. Eigenlijk geeft Jan Van Esbroeck dat impliciet toe, want hij waarschuwt voor repercussies. Bovendien is het uiteindelijk wel de bedoeling dat Saoedi-Arabië weet dat Vlaanderen niet akkoord gaat met wat daar gebeurt en is het ook de bedoeling om de geloofwaardigheid en de kracht van het Vlaamse pleidooi voor een Europees embargo te verhogen. Groen zal het voorliggend voorstel van resolutie dan ook goedkeuren.

Ward Kennes stelt vast dat er niet veel nieuwe elementen op tafel liggen bij dit debat, dat inderdaad al diverse malen is gevoerd. Hij is het ermee eens dat symbolische acties in het internationale verkeer tussen staten en organisaties belangrijk kunnen zijn en wil daar dan ook niet geringschattend over doen. Van essentieel belang is echter dat een embargo vanuit één regio of één land in de feiten eigenlijk geen verschil maakt. Om die reden steunt zijn fractie het initiatief om deze kwestie op het federale niveau aan te kaarten, wat tot het standpunt heeft geleid dat België en de Belgische regio's achter een Europees embargo staan. Een dergelijk Europees embargo is absoluut nodig en in afwachting daarvan maakte de Vlaamse Regering de juiste keuze door geen vergunningen voor export van wapens naar Saoedi-Arabië af te leveren.

Karim Van Overmeire sluit zich aan bij het standpunt van Jan Van Esbroeck en Ward Kennes. Het conflict in Jemen is een zeer ingewikkeld probleem, met een kluwen van oorzaken. De regio is historisch altijd al zeer instabiel geweest, met tegenstellingen tussen onder meer Saoedi-Arabië en Iran en tussen soennieten en sjiieten, met veel corruptie, een demografische explosie annex werkloosheid en voedselonzeekerheid enzovoort. Er zijn kortom zeer veel oorzaken van dat conflict, maar Vlaamse wapenhandel is daar in geen geval bij. Een embargo kan maar worden ingesteld als iets wordt geleverd en er wordt beslist om daarmee te stoppen, met de consequenties die daaraan verbonden zijn. In dit geval wordt er

echter niets geleverd. Beslissen tot een embargo zou erop neerkomen dat de al gevolgde lijn wordt aangehouden en dat een tegenreactie wordt geïncasseerd.

Er werd gesteld dat een aantal landen al tot een embargo heeft beslist, maar dat is zeer betwistbaar. Zweden, Canada en Nederland hebben de jongste drie jaar op ramkoers gelegen met Saoedi-Arabië, maar volgens zijn informatie heeft geen van die drie landen een embargo uitgevaardigd. Zweden bijvoorbeeld heeft de wapenleveringen terugged Schroefd, maar niet afgeschaft.

Wat de stelling betreft dat Saoedi-Arabië de hoofdverantwoordelijke is voor het conflict in Jemen, wijst hij erop dat Saoedi-Arabië een coalitie van verschillende landen leidt: Bahrein, Egypte, Jordanië, Koeweit, Marokko, Qatar, Senegal, Soedan en de Verenigde Arabische Emiraten. Al die landen hebben ofwel troepen ofwel materiaal op het terrein, zo patrouilleert de Marokkaanse marine voor de kust van Jemen. Om consequent te zijn, zou een embargo dan ook moeten worden uitgebreid tot al deze landen.

In de tweede lijn zijn er dan nog de Verenigde Staten en zelfs de Europese landen, die daar ook belangen hebben. Of zij de goede kant kiezen en of er überhaupt wel een goede kant is, is nog de vraag. Op de vraag of een Vlaams embargo op het terrein ook maar iets zou veranderen, is het antwoord echter onmiskenbaar neen. Het enige effect is een gevoel van morele superioriteit wanneer in de spiegel wordt gekeken. Een politieke handeling stellen met alleen nadelen – in casu mogelijke tegenmaatregelen – en zonder enig effectief voordeel, is niet verstandig.

Wouter Vanbesien tekent hierbij aan dat alle zo-even gehanteerde argumenten net zo goed kunnen worden gebruikt bij een pleidooi tegen een Europees embargo. Is Karim Van Overmeire dan gekant tegen een Europees embargo?

Karim Van Overmeire onderstreept dat hij gewonnen is voor een Europees embargo tegen Saoedi-Arabië. Stel dat een dergelijk embargo er morgen komt, welke houding zal dan worden aangenomen tegen de andere landen van de coalitie? Zal de sp.a dan voorstellen het embargo uit te breiden tot bijvoorbeeld Marokko?

Tine Soens merkt op dat een Europees embargo uiteraard de voorkeur verdient. Iedereen is daar voorstander van, maar iedereen weet ook dat een dergelijk embargo er niet meteen zal komen omdat bijvoorbeeld Frankrijk bijzonder veel wapens levert aan Saoedi-Arabië. In zijn antwoord op een schriftelijke vraag van haar (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2017-18, nr. 347) stelde de minister-president dat "door de Belgische permanente vertegenwoordiging bij de EU de belangrijkste Europese partners (werden) bevraagd over hun standpunt ten opzichte van een EU-wapenembargo tegen Saoedi-Arabië. Daaruit werd geconcludeerd dat een voorstel tot dergelijk EU-wapenembargo geen kans op slagen heeft, gelet op de consensusvereiste binnen de Raad.". Zij blijft pleiten voor een Europees wapenembargo en dat is ook in het voorstel van resolutie opgenomen, maar met een formeel Vlaams embargo kan volgens haar wel degelijk druk worden gezet op andere lidstaten. Hoe meer lidstaten tot een embargo beslissen, hoe beter.

Als er de facto geen wapenleveringen zijn aan Saoedi-Arabië, wat is dan het beletsel om een formeel wapenembargo af te kondigen? Dat zou alleen maar de duidelijkheid ten goede komen, want er zijn, zoals al gezegd, nog steeds bedrijven die wensen uit te voeren naar Saoedi-Arabië. Die bedrijven zijn er dus blijkbaar nog altijd niet van op de hoogte dat Vlaanderen geen wapenexport naar Saoedi-Arabië meer wil toestaan. Waarom dan niet op de website van de Dienst Controle Strategische Goederen melden dat Vlaanderen geen wapens levert aan

Saoedi-Arabië? En tot slot: als er de facto toch al een embargo bestaat, waarom zouden er dan door een feitelijk embargo duizenden jobs op de helling staan?

3. Stemming

Het voorstel van resolutie wordt verworpen met 10 stemmen tegen 2.

Rik DAEMS,
voorzitter

Wouter VANBESIEN
Karim VAN OVERMEIRE,
verslaggevers